

El dret a la Informació en les societats democràtiques. Estatut del Periodista Professional.

Dardo Gómez

El dret a la informació apareix citat per primera vegada a la Declaració Universal dels Drets Humans, aprovada per l'Organització de les Nacions Unides el 1948. L'article 19 disposa: "Tot individu té dret a la llibertat d'opinió i d'expressió; aquest dret inclou el de no ser molestat a causa de les seves opinions, *el d'investigar i rebre informacions i opinions, i el de difondre-les*, sense limitació de fronteres, per qualsevol mitjà d'expressió".

D'aquest text es desprenen els tres aspectes que abraça aquesta garantia fonamental i les facultats de cadascun d'ells:

1 - El dret d'accedir a la informació

- a) accés als arxius, registres i documents públics, i
- b) la decisió de quin mitjà llegir, escoltar o mirar.

2 - El dret a informar

- a) les llibertats d'expressió i d'impresió, i
- b) la constitució de societats i empreses informatives.

3.- El dret a ser informat:

- a) rebre informació objectiva i oportuna,
- b) la qual ha de ser completa, és a dir, el dret a assabentar-se de totes les notícies, i
- c) amb caràcter universal, o sigui, que la informació és per a totes les persones sense cap exclusió.

De la redacció del mateix article 19, es deriva que el dret a la informació és un dret de doble via en virtut de que, a més del subjecte actiu que informa, inclou, de manera important, el receptor de la informació, que "té la facultat de rebre informació objectiva i imparcial".

D'aquesta manera, el dret a la informació es constitueix com un complex de llibertats específiques que impliquen tant per a l'informador com per a l'informat els drets de buscar, de rebre i de difondre, que protegeixen l'emissió o recepció d'informacions i d'opinions per qualsevol mitjà o procediment.

Qualsevol interferència en aquest procés, provingui del poder polític, del poder econòmic o dels mateixos mitjans, atempta no només contra els drets individuals dels informadors, sinó contra les bases i fonaments mateixos de l'Estat democràtic.

La transmissió veraç de fets noticiables, d'interès general i rellevància pública, no és només un dret propi dels seus titulars, sinó que és una peça essencial en la configuració de qualsevol democràcia, garantint la formació d'una opinió pública lliure i la realització del pluralisme com a principi bàsic de convivència.

És en aquest punt on resideix el reconeixement dels drets al secret professional dels periodistes i a la clàusula de consciència, com a garanties components del dret a la informació

A partir de 1948, molts països van incorporar a la seva legislació interna o al seu document constitucional el dret a la informació en el triple vessant mencionat; i així s'ha fet també a Espanya però aquesta mera inclusió no és garantia de la vigència del dret de la seva ciutadania a estar informats i aquest dret és tant o més important que altres drets com el de l'accés a l'ensenyament o a la sanitat pública; perquè la informació és un valor estratègic que serveix a la definició d'aquests altres drets.

Desinformació minut a minut

Aquests valors són vulnerats avui des dels mateixos mitjans de comunicació la informació dels quals no només no compleix amb aquest estàndard de qualitat que marca el dret a la informació sinó que emeten missatges que confonen la ciutadania en equiparar informació amb notícia o amb entreteniment.

En la immensa majoria dels casos, la mala informació és conseqüència d'un sistema de producció que respon de manera natural al poder propietari dels mitjans i en el qual molts actors participen de manera inconscient.

Pot respondre al posicionament ideològic del mitjà, legítim, però que no hauria d'ocultar-se. Altres vegades està vinculat a interessos econòmics del grup d'empreses al qual pertany aquest mitjà. Aquests posicionaments solen estar destinats a satisfer la necessitat de l'empresa propietària o del grup d'empreses de guanyar algun espai del mercat. La lluita per les ones a Espanya és un clar exemple.

Altres vegades, és la por a perdre el tren de "tot el públic", la qual cosa impulsa el mitjà a convertir la informació en entreteniment i a baixar la qualitat dels seus productes. Una tasca en la qual solen contribuir els directors que cedeixen a les exigències dels gerents i accionistes de curta mirada. Així és com han desaparegut d'Espanya les revistes d'opinió.

També els periodistes tenim la nostra quota en la tasca de desinformar; però en una gran part dels casos, darrere hi ha una imposició de les empreses que exigeixen fer espectacle de la notícia, que imposen regulacions que retallen recursos tècnics i humans i, sobretot, l'existència d'un gran marc de precarietat laboral i professional que impedeix al periodista defensar el dret de la ciutadania a la informació i la qualitat dels continguts que reben. Aquesta qualitat és fonamental per crear un lector, un oient o un televident crític que es constitueixi en un receptor exigent que obligui periodistes i mitjans a oferir productes dignes.

El projecte d'Estatut del periodista professional (EPP), avui al Parlament espanyol, i la conseqüent Llei de Regulació laboral dels periodistes que hauria de venir a continuació, elaborats pel Fòrum d'Organitzacions de Periodistes (FOP), ha posat en mans dels legisladors l'oportunitat de mostrar la seva vocació

democràtica mitjançant la sanció d'aquestes lleis que han de garantir el nostre exercici professional en condicions que ens permetin als periodistes la defensa efectiva d'un dret fonamental. Si ho aconseguim, encara quedarà la lluita per la democratització dels mitjans públics mitjançant la implantació d'un nou model de la ràdio i la televisió públiques que faci del tot impossible posar-les al servei del govern de torn, des de l'estatal al municipal. Una tasca reivindicativa en la qual els sindicats de periodistes creiem necessària la implicació de les organitzacions ciutadanes, que també tenen dret a participar en la gestió d'aquests mitjans per assegurar-ne la seva integritat democràtica.

La primera víctima del pensament únic vigent als mitjans, públics i privats, és el periodista, que immers en una professió desregulada i precària té molt escasses possibilitats de defensar en el dia a dia la seva dignitat professional i fer que les empreses respectin els fonaments del codi deontològic. En la plena vigència del nostre dret a informar i del dret de la ciutadania a rebre informació es juga la salut de la democràcia real.